

OPPEGÅRD KOMMUNE**SÆRUTSKRIFT**

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Utvalg for helse og omsorg	02.09.2014	18/14
Formannskapet	03.09.2014	66/14
Saksbehandler: Trond Therkelsen Arkiv: F00 &13		14/1408

HØRING - PLIKT TIL Å STILLE VILKÅR OM AKTIVITET VED TILDELING AV ØKONOMISK STØNAD

Vedlegg:

1. Arbeids- og sosialdepartementet 4.6.2014: Høringsbrev – plikt til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/asd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2014/Horing--plikt-til-a-stille-vilkar-om-aktivitet-ved-tildeling-av-okonomisk-stonad---endring-i-lov--om-sosiale-tjenester-i-arbeids--og-velferdsforvaltningen--20/Horingsbrev.html?id=761699>
2. Arbeids- og sosialdepartementet juni 2014: Høringsnotat – Forslag om innføring av plikt til å stille vilkår om deltagelse i aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad.
<http://www.regjeringen.no/pages/38722984/Horingsnotat.pdf>

Formannskapets behandling 03.09.2014:

Møteprotokoll fra UHOs behandling av saken ble lagt fram i møtet.

Bellingmo (AP) foreslår å bytte ut ordet «forventer» med «forutsetter» i siste setning i innstillingens punkt 2.

Votering:

Rådmannens innstilling punkt 1 og 3 enstemmig vedtatt.

Ved alternativ votering mellom rådmannens innstilling punkt 2 og Bellingmos forslag ble Bellingmos forslag enstemmig vedtatt.

Etter dette lyder Formannskapets vedtak slik:

1. Oppegård kommune støtter departementets forslag til lovendring i sosialtjenestelovens § 20 under forutsetning av at kommunenes rammebetingelser endres slik anført i pkt 2. Oppegård kommune mener at de nye lovformuleringene setter fokus på aktivitet for å fremme selvhjelpenhet, samtidig som den foreslåtte paragrafen på en tilstrekkelig måte ivaretar brukere som av ulike grunner ikke kan delta i aktiviteter.
2. Oppegård kommune mener den foreslåtte lovendringen vil medføre behov for styrket innsats fra NAV og kommunen for utvikling av tiltaksarbeid ovenfor sosialhjelpsmottagere. Oppegård kommune forutsetter at det stilles til disposisjon nye statlige midler til kommunene for utvikling og drift av tiltakene.
3. Det foreslås at departementet etter en treårsperiode foretar en evaluering av endringene for å etterprøve effekten endringene har på forbruket av sosialhjelpsmidler.

Utvalg for helse og omsorgs behandling 02.09.2014:

Innstilling enstemmig vedtatt

Etter dette lyder Utvalg for helse og omsorgs vedtak slik:

1. Oppegård kommune støtter departementets forslag til lovendring i sosialtjenestelovens § 20 under forutsetning av at kommunenes rammebetingelser endres slik anført i pkt 2. Oppegård kommune mener at de nye lovformuleringene setter fokus på aktivitet for å fremme selvhjulpenhet, samtidig som den foreslåtte paragrafen på en tilstrekkelig måte ivaretar brukere som av ulike grunner ikke kan delta i aktiviteter.
2. Oppegård kommune mener den foreslåtte lovendringen vil medføre behov for styrket innsats fra NAV og kommunen for utvikling av tiltaksarbeid ovenfor sosialhjelpsmottagere. Oppegård kommune forventer at det stilles til disposisjon nye statlige midler til kommunene for utvikling og drift av tiltakene.
3. Det foreslås at departementet etter en treårsperiode foretar en evaluering av endringene for å etterprøve effekten endringene har på forbruket av sosialhjelpsmidler.

Under henvisning til nedenstående fremmer rådmannen slik

INNSTILLING:

1. Oppegård kommune støtter departementets forslag til lovendring i sosialtjenestelovens § 20 under forutsetning av at kommunenes rammebetingelser endres slik anført i pkt 2. Oppegård kommune mener at de nye lovformuleringene setter fokus på aktivitet for å fremme selvhjulpenhet, samtidig som den foreslåtte paragrafen på en tilstrekkelig måte ivaretar brukere som av ulike grunner ikke kan delta i aktiviteter.
2. Oppegård kommune mener den foreslåtte lovendringen vil medføre behov for styrket innsats fra NAV og kommunen for utvikling av tiltaksarbeid ovenfor sosialhjelpsmottagere. Oppegård kommune forventer at det stilles til disposisjon nye statlige midler til kommunene for utvikling og drift av tiltakene.
3. Det foreslås at departementet etter en treårsperiode foretar en evaluering av endringene for å etterprøve effekten endringene har på forbruket av sosialhjelpsmidler.

SAKSUTREDNING:

Sammendrag

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår endringer i sosialtjenestelovens § 20 slik at kommunene får plikt til å sette vilkår ved tildeling av økonomisk sosialhjelp med visse unntak. Videre gis mulighet for å innføre sanksjoner ved brudd på.

Lovendringen vil medføre at kommunene på et bredt felt må utvide sitt tiltaksarbeid ovenfor brukergruppen, og at det fra NAVs side kreves tettere oppfølging av brukere og utvikling av nye tiltak.

Sakens foranledning

Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) gir personer som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, krav på økonomisk stønad – lovens § 18.

Stønaden er samfunnets sikkerhetsnett, og er primært tenkt i forbindelse med kortvarige behov for inntektssikring.

I lovens § 20 gis det i dag mulighet for å stille vilkår til personer som mottar økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Vilrårene skal ha nær sammenheng med vedtaket, og må ikke være uforholdsmessige byrdefulle eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte.

Arbeids- og sosialdepartementet sender nå ut på høring forslag om at kommunene skal ha *plikt* til å sette vilkår *om aktivitet, med mindre tungtveiende grunner taler mot det*. Vilrårene må *ha som mål at stønadsmottakeren skal bli helt eller delvis selvhjulpen*. Videre foreslås det: *Ved brudd på vilrårene kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad og vilkår er informert om muligheten for slik reduksjon*.

Høringsnotatet henviser til en undersøkelse som PROBA samfunnsanalyse gjennomførte på oppdrag fra Arbeidsdepartementet i 2013. Denne viste at det er stor variasjon mellom NAV-kontorene med hensyn til omfanget med å stille vilkår. I undersøkelsen kom det fram at ett av fem NAV-kontor stiller vilkår i 80 % av sakene. Ett av fem kontor oppga at de stilte vilkår i mindre enn 20 % av sakene. Det kom fram at større NAV-kontor oftere stilte vilkår enn mindre NAV-kontor. Det stilles langt oftere vilkår overfor unge i aldersgruppen 18 – 30 enn andre aldersgrupper. Vilrårene er ofte i form av yrkesveiledning, jobbsøking, deltakelse i kvalifiserende og kompetansehevende tiltak og arbeid for sosialhjelp.

Aktuelle spørsmålstillinger

Bakgrunnen for den foreslåtte endringen er at Arbeids- og sosialdepartementet har et ønske om økt bruk av vilkår og mer lik praksis i hele landet. Endringen skal sikre at alle stønadsmottakere som er i stand til å være i aktivitet og som ikke har rettigheter etter andre ordninger får samme plikt til å delta i aktivitet med sikte på selvforsørgelse, uavhengig av hvor i landet de bor.

Å skulle sette vilkår for økonomisk stønad til livshold vil gi nye krav til NAV-kontorene. Skal det lykkes å få flere ut i arbeid må vilkår kombineres med tett oppfølging og veiledning. Forslaget vil bli mer arbeidskrevende for NAV-kontoret, da flere stønadsmottakere må følges tettere opp enn i dag.

Høringsnotatet sier at det vil være opp til kommunen selv hvordan de vil organisere aktiviseringen og oppfølgingen av den enkelte. Aktivitetsplikten kan være knyttet til tiltak i kommunal regi, men kan også innebære deltakelse i statlige tiltak eller tiltak i samarbeid med tiltaksleverandører, sosiale entreprenører, utdanningsinstitusjoner eller andre.

NAV Oppegård benytter i dag et bredt spekter av tiltak. En plikt til å stille vilkår, gjennom de foreslåtte endringene i sosialtjenesteloven § 20, vil kreve tettere oppfølging av både bruker og tiltak. Det vil bli behov for å utvikle et bedre tiltaksapparat. Dette vil kreve innsats fra NAV, resten av kommunen, hvor ulike virksomheter har vært og fortsatt vil være en viktig arena for tiltaksarbeid og fra eksterne samarbeidspartnere. Dette vil gi personalmessige kapasitetsutfordringer for tiltakene og på NAV kontoret.

Hjemmelsgrunnlag/regelanvendelse

Nåværende lovtekst: § 20. Bruk av vilkår

Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen, se også § 21 tredje ledd og § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover.

Forslag til ny lovtekst: § 20. Bruk av vilkår om aktivitet

Det skal settes vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad *med mindre tungtveiende grunner taler mot det*.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket *og ha som mål at stønadsmottakeren skal bli helt eller delvis selvhjulpen*. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover.

Ved brudd på vilkårene kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad og vilkår er informert om muligheten for slik reduksjon.

Departementet kan i forskrift gi nærmere retningslinjer for bruk av sanksjoner.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Høringsnotatet ber kommunene spesielt gi innspill til økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget med utgangspunkt i den oppfølging kommunen i dag har av sosialhjelpsmottakere.

Forslaget vil gi ulike konsekvenser for ulike kommuner i og med at både vilkårsbruk og tiltaksapparat er ulikt fra kommune til kommune.

Lovendringen vil gi kommunen utfordringer når det gjelder å ha gode kommunale tiltak og å ha økonomi til å drifte tiltakene. Tiltakene må variere og de må ha ressurser til raskt å ta imot brukere og kunne tilby arbeidsoppgaver/arbeidsmiljø.

Et utvidet tiltaksapparat, vil være avhengig av mer personell, både for å utvikle tiltak og til oppfølging av brukere i tiltakene. Dette vil bety behov for tilførte statlige midler. Disse merkostnadene vedrørende tiltak må komme i forkant av en eventuelle senere besparing ved nedgang i sosialhjelpskostnadene.

Den foreslåtte lovendringen vil også medføre merarbeid for NAV-kontorene i forbindelse med kontroll av oppfølgingen av vilkårene, samt arbeidet med sanksjonene.

Vurderinger og begrunnelser

Rådmannen ser at endringen som foreslås i sosialtjenestelovens § 20, setter økt fokus på aktivitet, og støtter denne utviklingen. Videre anses det at de nye reglene ikke vil bli mer byrdefullt for stønadsmottaker da det fremdeles skal vurderes om vilkårene for å få økonomisk stønad til livsopphold har nær sammenheng med vedtaket, og at vilkår ikke skal begrense stønadsmottakerens handle- og valgfrihet på en urimelig måte.

Rådmannen mener at utvikling av nye tiltak bør knyttes tett opp til NAV-kontorets nåværende virksomhet. Dette for å ha kort avstand mellom bruker, veileder og tiltaksmedarbeidere. Tiltakene bør utvikles både internt i kommunens egne virksomheter og eksternt i lokalsamfunnet.

Kommunen er avhengig av tilførte statlige midler for å kunne utvide tiltaksarbeidet i det omfang som lovendringen vil medføre.

Oppbygging av tiltaksarbeidet kan settes i gang utfra en prosjektbasert modell hvor NAV-kontoret har prosjektansvaret. En prosjektperiode kan i første omgang være på tre år, med etterfølgende evaluering. Dette vil gi en mulighet til faktisk å se om plikt til å sette vilkår vil gi kortere stønadperiode, flere brukere tilbake til arbeidslivet, og reelle innsparinger på kommunens utgifter til sosialhjelp. Det må understrekes at deler av sosialmottakergruppen har en marginal tilknytning til arbeidslivet og ikke ubetydelige helse- og sosiale utfordringer.

Kontrollen med at vilkårene blir oppfylt, og arbeidet med sanksjoner vil også kreve saksbehandlerkapasitet utover det som skjer i Nav-kontoret i dag.

Rådmannen ser at endringen i sosialtjenesteloven § 20 fra - **kan** sette vilkår, til - **skal** sette vilkår - vil gi en økonomisk utgift for kommunen gjennom økning i ansatte for å ivareta tett oppfølging og ved å måtte opprette flere kommunale tiltak. Kommunen ser likevel at dette kan bidra til bedre tiltak for brukerne og på sikt kan gi mindre utgifter til sosialhjelp ved at den tid stønadsmottakeren har behov for sosialhjelp minskes og dermed vil føre til at flere kommer i inntektsgivende arbeid. Merkostnadene vedrørende utvikling og oppfølging av tiltak må imidlertid komme i forkant av en eventuell senere besparing ved nedgang i sosialhjelpskostnadene, og må tilføres kommunene fra staten for en periode.

Det forventes at Arbeids- og sosialdepartementet vil følge opp endringen i sosialtjenesteloven § 20 gjennom en evaluering for å sikre at endringen faktisk har ført til en likere praksis i hele landet, fått flere tilbake til inntektsgivende arbeid og også ført til en nedgang i sosialhjelpsutgiftene til kommunene.

Anne Skau
Rådmann

Else Karin Myhre
Kommunalsjef

Rett utskrift:

Kari Raknes

Oversendes saksbehandler for videre behandling